

МІСЦЕ ЗНАКІВ В НАУЦІ І ПОВСЯКДЕННІЙ МОВІ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра філософії та суспільних наук

Мова є формою існування свідомості. Люди обмінюються між собою думками як за допомогою мовних засобів, нехай то написані слова і речення, чи то за допомогою сигналізації прапорцями або іншими знаками, але вони мають ґрунтуватися на узгодженні. Думки можуть зберігатися, накопичуватися тільки за допомогою мовних засобів, таких як книги, записи на магнітну плівку чи будь-які носії. Сам процес мислення частково здійснюється у вигляді беззвучного говоріння, або частково озвученого. Проте це не означає такого зв'язку думок і мовних засобів, коли кожній думці відповідає повністю визначене формулювання і навпаки. Свої думки можна сформулювати більш або менш точно. З іншого боку, мовні форми створюють певний вплив на мислення: вони можуть прояснити мислення, наприклад, при логічному висновку, але вони можуть і гальмувати його або вводити в оману. За цими ознаками не варто не недооцінювати мову в науці, проте її не можна і переоцінювати. В результаті аналізу мови можна опосередковано узнати дещо в об'єктивній реальності і про мислення. Тільки дослідження дійсності, мислення і мови складає аналітичну діяльність в науці. При цьому окремі аспекти аналітичної діяльності в різних областях науки мають різне значення. Цим займається семіотика. Семіотика займається тим, що є спільним для всіх мов незалежно від їх словникового складу, їх граматичної структури, від того, виникли вони природним шляхом або були створені для певних цілей. Своїм поняттям знаку семіотика охоплює не тільки слова природних мов, але й усі утворення, які що-небудь означають або що-небудь позначають. Сюди відносяться різноманітні речі, такі, наприклад, як символи математики, знаки регулювання вуличного руху і знаки розрізнення на одностроках.

Із визначення семіотики випливає, що вона має враховувати чотири фактори:

- 1) Z – знак (в тільки що вказаному смислі),
- 2) A – мисленнєві образи, відображення,
- 3) O – об'єкти відображення,
- 4) M – люди та їх свідомість.

Різнманітні взаємозв'язки цих факторів є предметом різних розділів семантики: 1. Синтактика абстрагується від усіх факторів, за виключенням знаків. Вона досліджує зв'язки між знаками певної мови. Семантика встановлює правила побудови складних знаків, тобто для ряду знаків (наприклад, речень) із більш простих знаків (наприклад, окремих слів). Вона створює критерій визначення належності даного ряду до певної мови і є свого роду загальною граматикою. 2. Семантика досліджує відношення між Z і A, зв'язки між словами та поняття які відповідають їм. Знаки є формою існування мисленнєвих образів A, останні є значенням знаків Z. Семантика, таким чином, розглядає відношення між знаками мови та їх значеннями. Крім того, вона вивчає відношення між значеннями простих знаків і значеннями складних знаків, складених із простих. Наприклад, відношення між значеннями слів і значенням речень, побудованих із цих слів. 3. Сигматика вивчає відношення між Z та O. Мовне значення Z – це імена, позначення об'єктів O, останні є десигнатами знаків Z. Семантика і стигматика слугують передпосилками синтактики, усі три вони слугують передпосилкою прагматики. 4. Прагматика досліджує зв'язки між знаками і людьми, які створюють або сприймають їх. Знаки можуть слугувати для передачі знань, можуть давати вияв почуттям та викликати почуття, вони можуть викликати в людини певну поведінку. Усі ці властивості мовних знаків відносяться до предмету прагматики. Очевидно, що цей розділ семіотики має тісний зв'язок з поезією, пропагандою. В області формальної логіки вона, навпаки, не відіграє майже ніякої ролі.

